

Conf. univ. dr. Marieta Safta

Facultatea de Drept,
Universitatea „Titu Maiorescu” din București

Justiția constituțională în Uniunea Europeană

Legislație, jurisprudență și doctrină

Note de curs

Editura
Stamangiu
2022

Cuprins

I. CADRUL DE REFERINȚĂ ȘI PRECIZĂRI CONCEPTUALE	1
1. Ordinea constituțională a Uniunii Europene	1
1.1. Conceptele de „constituție” și „constituționalism”	1
1.2. Specificul ordinii constituționale europene	6
1.2.1. Caracterizare generală	6
1.2.2. Tipuri de constituții și influențe internaționale în procesul de adoptare și revizuire a constituțiilor	20
1.2.3. „Mecanisme de „conectare” la ordinea juridică internațională și supranațională în constituțiile statelor membre ale Uniunii Europene	28
2. Justiția constituțională	51
2.1. Conceptul de „justiție constituțională”	51
2.2. Justiția constituțională europeană. Caracterizare generală	52
II. INSTANȚELE CONSTITUȚIONALE DIN STATELE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE	55
1. Controlul de constituționalitate	55
1.1. Caracterizare generală. Apariția controlului de constituționalitate	55
1.2. Modelé de control de constituționalitate și reglementarea lor în UE	58
1.3. Reglementarea controlului de constituționalitate în Constituțiile statelor membre ale UE	63
2. Organizarea și funcționarea instanțelor constituționale	108
2.1. Numirea și statutul judecătorilor constituționali	108
2.1.1. Aspecte generale	108
2.1.2. Sisteme de numire/desemnare	110
2.1.2.1. <i>Competența de numire/desemnare revine unei singure autorități</i>	111
2.1.2.2. <i>Competența de numire revine mai multor autorități</i>	112
2.1.2.3. <i>Competența partajată – autorități publice și cooptare</i>	113
2.1.3. Procedura de numire/desemnare a judecătorilor constituționali	113
2.1.4. Condițiile de numire a judecătorilor constituționali	122
2.1.5. Președinții curților constituționale	127
2.1.6. Câteva concluzii privind numirea judecătorilor constituționali	129

2.2. Personalul instanțelor constituționale _____	132
2.3. Reguli specifice de procedură _____	134
2.4. Cauze de inadmisibilitate a cererilor adresate curților constituționale _____	140
3. Atribuțiile instanțelor constituționale _____	143
3.1. Caracterizare generală _____	143
3.2. Atribuții care privesc controlul de constituționalitate al unor acte normative _____	147
3.3. Atribuții care privesc verificarea constituționalității unor activități, comportamente, atitudini _____	156
3.4. Atribuțiile Curții Constituționale a României _____	163
4. Actele instanțelor constituționale și efectele acestora _____	164
4.1. Caracterizare generală _____	164
4.2. Redactarea și motivarea deciziilor Curții Constituționale _____	165
4.2.1. Aspecte generale _____	165
4.2.2. Redactarea actelor instanțelor constituționale _____	166
4.2.3. Structura actelor instanțelor constituționale _____	170
4.2.4. Motivarea actelor instanțelor constituționale _____	174
4.2.5. Hotărârile instanțelor constituționale și securitatea juridică _____	178
4.3. Forța juridică și efectele deciziilor instanțelor constituționale _____	179
4.3.1. Precizări introductive _____	179
4.3.2. Caracterul general obligatoriu al deciziilor instanțelor constituționale _____	181
4.4. Efectele în timp ale deciziilor instanțelor constituționale _____	190
4.5. Rolul opiniilor separate și concurente în jurisdicția constituțională _____	202
4.5.1. Considerații generale și precizări terminologice _____	202
4.5.2. Reglementări incidente la nivelul statelor UE. Practica CEDO _____	203
4.5.3. Argumente împotriva și în favoarea formulării de opinii separate/concurente de către judecătorii constituționali _____	206
III. CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE _____	211
1. Scurt istoric. Rolul CJUE _____	211
2. Curtea de Justiție _____	222
2.1. Organizare _____	222
2.2. Funcționare. Procedură _____	225
2.3. Competență. Atribuții _____	229
2.4. Mecanismul trimerii preliminare _____	238
3. Tribunalul _____	256

IV. CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

(CtEDO)	262
1. Caracterizare generală	262
2. Organizare și funcționare	263
3. Aspecte de ordin procedural. Condiții de admisibilitate a cererilor	265
4. Efectele hotărârilor	274
5. UE în raport cu Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale	278

V. DIALOGUL INSTANȚELOR CONSTITUȚIONALE **290**

1. Dimensiuni ale dialogului instanțelor constituționale	290
2. Cooperarea în cadrul unor structuri internaționale	292
2.1. Asociații ale curților constituționale	292
2.2. Comisia de la Veneția	295
2.2.1. Caracterizare și scurt istoric	295
2.2.2. Comisia de la Veneția, „moderator” al dialogului european și mondial al instanțelor constituționale	297
2.2.3. Comisia de la Veneția, „modelator” al reformelor constituționale naționale	298
2.2.4. Comisia de la Veneția, „modelator” al constituționalismului în Uniunea Europeană	299
2.3. Rețele ale instanțelor supreme în cadrul cooperării cu CEDO și CJUE	305
3. Dialogul jurisdicțional	308
3.1. Dialogul instanțelor naționale cu CEDO	308
3.2. Dialogul instanțelor constituționale cu CJUE	316
3.3. Evoluția raporturilor dintre CJUE și instanțele constituționale din statele membre. O perspectivă istorică	321
3.4. Evoluții recente ale raporturilor curților constituționale la nivelul UE	332
3.5. Privire finală de ansamblu și perspective	356

VI. INDEPENDENȚA JUSTIȚIEI **363****VII. CONCLUZII** **397**